

УДК 635:631.527

Позняк О.В., молодший науковий співробітник

Касян О.І., директор

Чабан Л.В., науковий співробітник

Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН України

E-mail: olp18@meta.ua

СОРТ ЩАВЛЮ КИСЛОГО 'СТАРТ': НОВИНКА НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ

Щавель кислий (*Rumex acetosa* L.) – багаторічна зеленна овочева рослина родини Гречкові (Polygonaceae). Використовується в їжу у сирому, вареному, консервованому вигляді. У листках міститься велика кількість вітаміну С і каротину, а також В1, В2, РР, білкові і мінеральні речовини, залізо, калій. Створені сорти повинні мати крупні м'ясисті темно- або світло-зелені листки, за смаком бути слабо кислі, містити у порівнянні зі старими сортами та дикими формами у 1,5 разів більше білку і в 3 рази менше кислот. Напрями селекції – висока продуктивність, раннє відростання, стійкість до хвороб, висока зимостійкість. У березні 2021 р. до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, внесений сорт 'Старт' (на сьогодні залишається єдиним), створений селекціонерами Дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

Урожайність зеленої маси нового сорту за роки випробування у розсаднику конкурсного сортовипробування становить 24,1 т/га, що на 24,9 % більше за стандарт. Основні морфологічно-ідентифікаційні ознаки рослин нового сорту у період збиральної стиглості (рослини першого року вегетації): положення листків розетки напіврозлоге, інтенсивність зеленого забарвлення розеткового листка помірна. Довжина листової пластинки розеткового листка 19,1 см, ширина

листової пластинки – 7,6 см, що більше за ці показники у сорту-стандарту відповідно на 4,1 см та 1,3 см. Форма листової пластинки за виключенням базальних часток – помірноеліптична, форма верхівки розеткового листка – тупа, форма основи розеткового листка – стрілоподібна з лопатями, що розходяться. Черешок розеткового листка довгий – 18 см, шириною 0,8 см. Насіннева рослина (на другий рік вегетації): форма поперечного перерізу стебла округла. Опущення на стеблі відсутнє. На стеблі наявне антоціанове забарвлення помірної інтенсивності. Волоть довга, зеленувато-рожевого забарвлення.

Отже, за комплексом господарсько-цінних ознак створено новий сорт щавлю кислого 'Старт', який у березні 2021 р. внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Virізняється ранньостиглістю (від відростання до збирання зеленої маси 24 доби, що на 4 доби менше за стандарт); за урожайністю зеленої маси переважає стандарт на 24,9%, є однорідним та відмітним за низкою морфологічно-ідентифікаційних ознак.

Створений на Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН сорт щавлю кислого 'Старт' рекомендується для освоєння в агроформуваннях усіх форм власності і господарювання та у приватному секторі в усіх зонах України у відкритому ґрунті.

УДК 633.63:631.547.2

Потапов А.В., здобувач ступеня доктора філософії

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: roslynystvo@ukr.net

ФОТОСИНТЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОСІВІВ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДІВ

Фотосинтетичну продуктивність буряків цукрових визначають площа листової поверхні, фотосинтетичний потенціал (ФП) і чиста продуктивність фотосинтезу (ЧПФ). На площу листової поверхні впливає архітектоніка рослин, освітлення рядків, забезпеченість елементами живленням. Фотосинтетичну продуктивність рослин можна підвищити різними технологічними заходами, що збільшують фотосинтез за рахунок зростання листової поверхні рослин. Це рівномірна густина стояння рослин, оптимальні умови для проростання насіння, а також технологічні заходи щодо контролю грибкових хвороб листків цієї культури.

Метою досліджень було визначення впливу фунгіцидів на фотосинтетичну діяльність посівів буряків цукрових.

Дослідження проводили в 2020 р. на базі ПСП Агрофірма «Світанок» Київської області. Вивчали наступні варіанти: 1. контроль (без застосування фунгіцидів); 2. Штефстробін к.с. (0,6 л/га) + Штефозал (0,5 л/га) + Штілвет (0,1 л/га); 3. Церкоштеф, к. с. (0,5 л/га) + Штефстробін к.с. (0,6 л/га) + Штілвет (0,1 л/га); 4. Церкоштеф, к. с. (0,5 л/га) + Штефозал (0,5 л/га) + Штілвет (0,1 л/га). Висівали гібриди буряка цукрового 'Акація' і 'Пушкін'. Площа посівної ділянки становила 75 м², облікової – 50 м². Розміщення варіантів – послідовне. Технологія вирощування буряків цукрових загальноприйнята для зони, крім прийомів, які були поставлені на вивчення.

Застосування фунгіцидів на посівах буряків цукрових дозволило зберегти листовий апарат рослин та забезпечити формування максимальної

площі листової поверхні на захищених фунгіцидами варіантах. Так, у гібриду 'Акація' максимальні значення площі листової поверхні отримано на другому варіанті дослідів (Штефстробін к.с. (0,6 л/га) + Штефозал (0,5 л/га) + Штілвет (0,1 л/га)) – 32,6 тис. м²/га. Аналогічний варіант дослідів за умови вирощування гібриду 'Пушкін' забезпечив формування – 33,5 тис. м²/га. На період збирання (друга декада жовтня) максимальна площа листової поверхні буряків цукрових у досліді залишалась на цьому варіанті і в залежності від гібриду становила 21,3-22,0 тис. м²/га.

На період змикання рослин у рядку показник фотосинтетичного потенціалу і чистої продуктивності фотосинтезу посівів буряків цукрових становив для гібриду 'Акація' 0,64-0,67 млн. м² днів/га і 6,87-7,21 г сух. реч. на м² лист. пов. за добу, а для гібриду 'Пушкін' – 0,68-0,72 млн. м² днів/га і 6,92-7,34 г сух. реч. на м² лист. пов. за добу.

Застосування фунгіцидного захисту сприяло інтенсифікації процесів фотосинтезу, росту коре-

неплодів та накопичення в них запасних поживних речовин. Так, порівняно з контролем, на другому варіанті дослідів (Штефстробін к.с. (0,6 л/га) + Штефозал (0,5 л/га) + Штілвет (0,1 л/га)) відмічено збільшення чистої продуктивності фотосинтезу на 0,43-0,62 г сух. реч. на м² лист. пов. за добу у гібриду Акація і на 0,54 – 0,74 г сух. реч. на м² лист. пов. за добу на посівах гібриду Пушкін. Використання системи захисту Церкоштеф, к. с. (0,5 л/га) + Штефозал (0,5 л/га) + Штілвет (0,1 л/га) сприяло збільшенню показника чистої продуктивності фотосинтезу на 0,65-0,89 г сух. реч. на м² лист. пов. за добу і на 0,71-0,98 г сух. реч. на м² лист. пов. за добу, відповідно у гібридів 'Акація' і 'Пушкін'.

Отже, комплексний фунгіцидний захист, сприяє збереженню листової поверхні буряків цукрових, подовжує час роботи листків на більш пізні періоди вегетації та збільшує ефективності її роботи але не впливає на збільшення площі листків.

УДК 633.111.1: 631.58

Правдзіва І.В., аспірант

Демидов О.А., доктор с.-г. наук, професор, член-кореспондент НААН України

Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН України

E-mail: irinaprawdzyva@gmail.com

ОЦІНЮВАННЯ ГЕНОТИПІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗА ВРОЖАЙНІСТЮ ТА ПОКАЗНИКАМИ ЯКОСТІ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Пшениця (*Triticum aestivum* L.) – одна з основних культур для харчування людства. Зростання виробництва зерна, що відповідає вимогам світових стандартів є одним із важливих завдань сільськогосподарської науки та виробництва. Урожайність та якість зерна пшениці формується внаслідок реалізації генетичних особливостей сорту у взаємодії з ґрунтово-кліматичними умовами і технологією вирощування. Лише за сівби в оптимальні строки та правильно підібраних попередніх культур для кожного сорту можливо отримати великі врожаї з високими показниками якості. Тому ці аспекти повинні бути враховані при оцінці та доборі генотипів.

Метою дослідження було виявити ефективність використання контрастних строків сівби після різних попередників для оцінювання генотипів пшениці м'якої озимої за врожайністю та показниками якості. Дослідження проводили в Миронівському інституті пшениці імені В. М. Ремесла НААН України протягом 2016/17–2018/19 рр. Оцінювали сімнадцять сортів пшениці м'якої озимої ('Подільянка' (St), 'МПП Валенсія', 'МПП Вишиванка', 'МПП Княжна', 'Трудівниця миронівська', 'Балада миронівська', 'Вежа миронівська', 'Трація миронівська', 'Естафета миронівська', 'МПП Ассоль', 'МПП Дніпрянка', 'МПП Лада', 'МПП Фортуна', 'МПП Ювілейна', 'Аврора миронівська', 'МПП Відзнака', 'МПП Дарунок') за врожайністю, масою 1000 зерен, натурою зерна, вмістом білка, показником седиментації, вмістом сирої клейковини, індексом деформації клейковини, силою борошна,

пружністю тіста, конфігурацією альвеограми, індексом еластичності тіста, водопоглинальною здатністю борошна, ступенем розрідження тіста, валориметричною оцінкою, об'ємом хліба, пористістю м'якуша, хлібопекарною оцінкою. Сорти висівали за трьома строками сівби (26 вересня, 5 жовтня, 16 жовтня) після п'яти попередників (сидеральний пар, гірчиця, соняшник, кукурудза, соя). Статистичну обробку даних проводили за методами описової та варіаційної статистики, а також дисперсійного аналізу (ANOVA) з використанням програм Statistica 8.0, Excel 2013 та GEA-R.

Прослідковували різне співвідношення частки впливу року, попередника, строку сівби та їх взаємодію на врожайність та показники якості у розрізі окремих генотипів. Виявлено сорти, які найменше реагували на вплив умов року вирощування за більшістю ознак якості це 'МПП Княжна', 'МПП Лада', 'Балада миронівська' та 'Подільянка'; попередника – сортів 'МПП Ассоль', 'МПП Фортуна', 'МПП Лада', 'Балада миронівська'; строку сівби – 'МПП Ассоль', 'Вишиванка миронівська', 'Трація миронівська'. Також встановлено ряд сортів, які в більшій мірі реагували на зміну умов року вирощування за переважною кількістю ознак – 'Вежа миронівська', 'Трудівниця миронівська', 'Аврора миронівська', 'МПП Дарунок'; попередника – 'Вишиванка миронівська', 'МПП Дарунок', 'Естафета миронівська', 'МПП Відзнака'; строку сівби – 'МПП Валенсія', 'Аврора миронівська'.

Спостерігали різну реакцію кожного з генотипів на зміщення строку сівби після попередни-